

הגנרל הכנולי

מאחורי אורי אבנרי

ר עם הפצצות הרעיד את סנטיאגו. עשן בקע מן חלונות ארמון הנשיא. הנשיא סלוואדור איינדה תהי אבד.

הגנרלים של ציילי לקחו לידיהם את הפוליטיקה, וביצעו הפיכה ימנית שהפילה, כנראה, אלפי קרבנות. באותם רגעים עצמם נחתם בתל-אביב ההסכם הסופי להקמת הליכוד הימני. הוא היה כולו פרי פעולתם של הגנרלים, שחדרו לפוליטיקה הישראלית.

היו אלה גנרלים מפוג אחר, ופעילותם היתה שונה. אך הסכם הליכוד, המעשה החשוב ביותר בזירה הפוליטית הפנימית של ישראל בשנת תשל"ג, היה חלק מתופעה שהטביעה את חותמה על השנה כולה: הופעתו של הגנרל הפוליטי במערכות המדיניות.

גלמים צבאיים

ע יתונאי צרפתי שאל את אריק שרון: "האם יש סכנה שהצבא ישתלט על המדינה בישראל?"

אריק, שהיה אז עדיין אלוף פיקוד הדרום, השיב בצחוק: "אם אני לקצינים שלי לעלות על קאהיר, ילכו ויבצעו את הפקודה בהתלהבות. אם אני להם

דיקלה, נחליטני, נחליטם. הפכתי אותם ליישובים אזרחיים עלידי לחץ בלתי-יפוסיק.

ההתייבות היא אקט מדיני מובהק. כשבאתי לפיקוד דרום, הדבר הראשון שעשיתי היה לשבת עם אנשי תהיל וללמוד את בעיות המים בסיני. בחסות המילחמה במחבלים הזדתי את הגבול.

"כתור חייל חייתי מכתוב מדיניות. יזמתי, רצתי לראשיהממשלה, הגנרל, לשריהביטחון, לגבתי. בסוף אושרו המעשים שלי עקידו הדרג המדיני. עשיתי סיכוכי שרים. אין שר שא לא דיברתי אותו על ענייני גבולות.

"פעלתי למען הנחת קורמים מאל-טור לשארם-אלי שייד. יש שם רזרבה מתחדשת של ארבעה מיליון מטרים מעוקבים. גם זה אקט פוליטי.

"לכן נראה לי לגמרי טבעי לפנות מן הצבא ישר לחיים המדיניים. בשום אופן לא הייתי רוצה שנגדל גלמים צבאיים. הדור הבא אחרינו אינו חדור ברוח זו. אנחנו היינו הרבה יותר מיקצועיים מאלה שהיו לפנינו. עכשיו בא דור מיקצועי עוד יותר, שאינו מתי עניין בעניינים מדיניים-צבאיים. זה יפגע בצבא.

"אנחנו — היינו הדורית ברוח פוליטית מחגלר חכו צעיר. כשהייתי המפקד בגבול הסיני — היה מוכן לנו שיענינו לחרוש עד המטר האחרון שידר הגבולה. בשבינו זה היה עניין מדיני!"

החלטה זו גרמה בשעתו לשורה הבלתי-יפוסקת של

מישלחת של שרים, בראשות ישראל גלילי, באה לבקר אצל אלוף פיקוד-דרום, ששלט אז גם על רצועת-עזה. האלוף אריק שרון קיבל את המישלחת בעמידה. על גיבעת חול. היה זה מעמד היסטורי במובנה המילולי של המילה: הוא התקיים כולו בעמידה. מההתחלה ועד הסוף. גלילי רצה לשמוע מאריק את דיעותיו על פיתרון בעיות הרצועה. לפני שאריק הספיק להשיב, התערב תתי-אלוף שלמה גותי ואמר שאין הדבר מקובל. רק שרי הביטחון יכול להרשות לקצינים להביע דיעות פוליטיות. ישראל גלילי הציג לחבריו השרים לערוך עז כך הצבעה. השרים עמדו בדיונות, ליד ה"מסוק שהביא אותם, וערכו הצבעה. הרוב רצה לשמוע את דברי אריק.

זה היה בשיא המילחמה נגד הטרור ברצועה, ואריק נחשב למומחה לבעיית זו.

דעתו של אריק היתה בלתי-שיגרתית. הוא התנגד בהחלט להעברת הפליטים למחנות-פליטים חדשים וקטנים, כפי שהציעו משה דיין וחיים בר-לב. כי הפליטים הם תדרו במחנות הישנים. הוסיפו לעצמם מיבנים, נטעו עץ כחצר, יצרו משהו אישי בכל בית. "אם אתה עוקר אותם למחנה חדש", אמר אריק, "לא יהיה להם שום שורש, וזה יהיה מסוכן".

להוכחת טענותיו הביא טבלה משווה של מעשי-הטרור. היא הוכיחה כי עוצמת הטרור לא היתה תלויה בגודל המחנות. מחנות קטנים מסוימים היו פעילים יותר ממחנות גדולים יותר.

אבל הנימוק העיקרי של אריק היה שונה. הוא רצה להכניס "אמצעות יהודיות" לרצועה, להקים ישובים יהודיים בין הערביים. לשם כך היה זקוק לקרקע. הוא לא רצה להקציב אפילו חלק מן החרובה הקרקעית הדלה שנשארה בי רצועה למחנות-פליטים.

"אם נקים ישובים יהודיים, ולדים מחנות-פליטים — איך ישחקו הילדים היהודים ליד גדר, כשילדי הפליטים יהיו בצד השני?"

נימוק זה הכריע. השרים קיבלו את דעתו. הם קיבלו גם את דעתו נגד מתן האפשרות להיווצרות מנהיגות פוליטית ערבית ברצועה. ראשי-עירייה בעזה — פן. ראש עירייה — כן. אבל מנהיגות כללית — לא.

לעומת זאת פיתח אריק תפיסה חדשה של פיתרון בעיית הפליטים. הוא רוצה לדלל את המחנות ברצועה, תוך כמה שנים, לחסל את המחנות ולשים קץ לפעולות אונר"א. 30 אלף מהפליטים הוא רוצה ליישב בערים הקיימות ברצועה, לתת להם מיגרשים כדי שיקימו בתים. 100 אלף הוא רוצה להעביר לגדה המערבית. בתוך הערים הקיימות, לפי אותה שיטה. וכדי שישראל תבוא, בדייים נקיות", הוא רוצה ליישב 15 עד 20 אלף מהם בישראל עצמה: 2000 בנצרת, 2000 בעכו, 3000 בחיפה, 3000 ביפו, ברמלה ובלוד, וכן הלאה. הוא מציע לתת זכות זו כפרס למשפחות שלא השתתפו בטרור.

העיר אריק בחיוף: "עז זה נפלה התוכנית. השרים לא היו מוכנים להכניס פליטים לי ישראל."

אלוף הפיקוד: "הקצין צריך להיות פוליטי!"

לעלות על ירושלים. הם ירצו בצחוק!"

זהו תשובה נכונה. אבל אין זו תשובה מלאה. הגנרלים השפיעו תמיד על הפוליטיקה הישראלית. מאז ערב מלחמת ששת-הימים, השפעתם גוברת בהתמדה. והשפעתם היא כימעט כולה בכיוון אחד: ימינה.

אריק שרון אינו מכחיש זאת. ואינו מצטער על כך. "אני לא רוצה בגלמים צבאיים, אנשי-מיקצוע שהמלאכה שלהם היא להזיז אוגדות.

ואם יש משהו המדאיג אותי בצה"ל, זה שבעתיד יהיו לנו באמת קצינים כאלה. גדל דור של קצינים מיקצועיים, שהפוליטיקה אינה מעניינת אותם.

"הקבוצה שהייתי בה — השובכה שכללה אנשים כמו שיוקה גביש ויצחק רבין — עסקה לכל אורך הדרך בנישאים שנבנו בעניינים מדיניים.

"אני טיפלתי בהתייבות ברצועת עזה. גידלתי אותה, פינית את התושבים משם, דחפתי את זה. שדות,

תקריות-גבול ופעולות-תגמול, והפכה את הגבול חסורי-גבול הסוער ביותר של המדינה. עד מלחמת ששת-הימים. זה היה אחד הגורמים למילחמה — ודוגמה להשי פעה הישירה של החלטות צבאיות-כביכול על גורל המדינה.

ועידה בין הדיונות

א ריק מתנגד בהחלט לפעילות מיפלגתית בצבא. זה פסול לגמרי. "לא נתקלתי בזה מעולם, אף לא פעם אחת". נכון, הוא דיבר עם הקצינים על השקפותיו לגבי הגבולות. אבל מעולם לא פעלתי מחוץ מניע מיפלגתי. על דיברתי, אף פעם אחת לא!"

ביוני 1971 נערכה על הדיונות ליד עזה ועידה מיוחדת במינה, שהיתה לה השפעה רבה על מדיניות ישראל. היא נערכה כנסיבות בלתי-רגילות מאד, ומי עולם לא דווח עליה.

..סיפוחים ליברלי

ר עיריה זו בין הדיונות הבליטה את המיוחד בתופעת הימין החדש, ובתופעת אריק שרון.

היא נראת "מתקדם" יותר מן הימין הישן, ואף מן המרכז הישן. אבל היא גם הרבה יותר מסוכן.

מטרת הפיתרון המוצע היא כמובן, סיפוח רצועת-עזה לישראל. בתנאים שיאפשרו את הסיפוח בנוחיות. לצורך זה מוכן אריק לעשות דברים שהם בגדר כפירה-בעיקר בעיני הימין הישן.

במשך דור, העז רק הפלג הקיצוני ביותר של מחנה-השלום להציע קליטת פליטים ערביים בישראל. אריק קיבל למעשה את דעת הפלג הזה, שאין כל סכנה ביטחוניית בהחזרת פליטים — והופך את הרעיון למרכיב בפיתרון סיפוחי-סיטי מובהק.

גישתו היא סיפוחי-סיטי קיצונית — אך חלקים ממנה נשמעים כדבר-שלום מובהקים.

הסיבה לכך נעוצה בעובדה שאריק מבטא את הכיטחון העצמי החדש של המדינה. אנשי הימין הישן פעלו מתוך פחד — פחד מפני הי ערבים, פחד מפני שואתם. הגנרלים חפזי-פזיים, ואריק כראשם, וודעים שישראל היא מעצמה צבאית אדירה במישגים מרחביים, והם מתאיי מים את הגישה למציאות זו.

המשק הישראלי זקוק לפועלים — ואריק מוכן בהחלט להגדיל את האוכלוסיה בגדה המערבית, כדי לספק פועלים אלה — מבלי לחשוש מפני בעיות ביטחוניות הכרוכות בכך.